

**ÅLÄNSK UTREDNINGSSERIE
2013:2**

**Slutrapport från parlamentariska
kommittén för fortsatt arbete med ett nytt
självstyrelsesystem**

Till Ålands landskapsregering

En parlamentarisk kommitté (ordförande Gunnar Jansson) presenterade den 29 oktober 2010 ett förslag till en reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland (*Åländsk utredningsserie 2010:2*). Med anledning av det förslaget tillsatte justitieministeriet den 14 mars 2012 i riket en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp som med tanke på ett beredningsorgan som senare tillsätts ska kartlägga hur Ålands självstyrelse fungerar och vilka behov det finns att utveckla självstyrelselagen för Åland.

Ålands landskapsregering tillsatte den 24 maj 2012 denna parlamentariska kommitté. Kommittén har haft följande uppdrag:

- Kommittén ska fungera som referensgrupp för landskapsregeringen i arbetet med att reformera självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland. Kommittén ska komplettera och fördjupa utredningens frågeställningar från den tidigare åländska kommittén samt förtydliga och vidareutveckla argumentationen för ett nytt självstyrelsesystem.
- Kommittén ska vid behov informera, föra en dialog och på landskapsregeringens uppdrag besvara frågor från nämnda riksarbetsgrupp.
- När riksarbetsgruppens arbete är slutfört, ska kommittén med beaktande av riksarbetsgruppens rapport föreslå hur arbetet med reformeringen av självstyrelsesystemet ska fortsätta.

Kommittén skulle redovisa sitt arbete i en rapport senast den 30 juni 2013. På ansökan förlängde landskapsregeringen den 19 juni 2013 denna tid till den 30 augusti 2013.

Kommitténs sammansättning:

Vice talman Roger Jansson (m), ordförande
Lagtingsledamot Harry Jansson (c), vice ordförande
Talmän Britt Lundberg (c)
Vice talman Viveka Eriksson (lib)
Lagtingsledamot Gunnar Jansson (lib)
Lagtingsledamot Barbro Sundback (s)
Lagtingsledamot Sara Kemetter (s)
Lagtingsledamot Danne Sundman (ob)
Lagtingsledamot Anders Eriksson (åf)

Som sekreterare för kommittén har fungerat kansliavdelningens chefsjurist Sören Silverström.

Ålands riksdagsledamot Elisabeth Naucclér har deltagit vid kommitténs sammanträden.

Kommittén har sammanträtt 26 gånger. Kommittén har företagit en studieresa 6-9.5.2013 till Köpenhamn och Sydtyrolen.

Kommittén, som avslutade sitt arbete den 29 augusti 2013, lämnar härmed sin slutrapport till landskapsregeringen.

Mariehamn den 29 augusti 2013

Roger Jansson

Harry Jansson

Britt Lundberg

Viveka Eriksson

Gunnar Jansson

Barbro Sundback

Sara Kemetter

Danne Sundman

Anders Eriksson

Sören Silverström

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. MANDATET FÖR DEN PARLAMENTARISKA KOMMITTÉN	6
2. KOMMITTÉNS ARBETSMETODER	6
3. ETT NYTT SJÄLVSTYRELSESYSTEM	8
3.1. Gunnar Jansson-kommittén	8
3.2. Alec Aalto-gruppen	9
3.3. Internationell jämförelse av den åländska självstyrelsen	10
3.4. Kommitténs slutsatser	11
4. FORMERNA FÖR DEN FORTSATTA REFORMERINGEN AV SJÄLVSTYRELSESYSTEMET	16

1. Mandatet för den parlamentariska kommittén

En åländsk parlamentarisk kommitté överlämnade den 29 oktober 2010 till Ålands landskapsregering ett betänkande om förslag till reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland.¹ Betänkandet från denna kommitté (benämns senare *Gunnar Jansson-kommittén*) innehåller förslag till ett nytt självstyrelsesystem för Åland utan ändring av landskapets statsrättsliga eller folkrättsliga status. Som medel för reformen föreslår kommittén att det stiftas en ny självstyrelselag för Åland. Enligt landskapsregeringens handlingsprogram av den 22 november 2011 ska arbetet med en ny självstyrelselag för Åland inledas i enlighet med betänkandet från Gunnar Jansson-kommittén.

Främst med anledning av förslagen från den åländska kommittén tillsatte justitieministeriet den 14 mars 2012 en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp som hade i uppdrag att kartlägga hur Ålands självstyrelse fungerar och vilka behov det finns att utveckla självstyrelselagen för Åland (benämns senare *Alec Aalto-gruppen*). Gruppen överlämnade den 13 december 2012 sina förslag till justitieministeriet.² Som gruppens ordförande fungerade ambassadör Alec Aalto.

Ålands landskapsregering tillsatte den 24 maj 2012 denna parlamentariska kommitté för fortsatt arbete med ett nytt självstyrelsesystem. Ur kommitténs mandat framgår följande huvudsakliga uppgifter.

- Kommittén ska fungera som referensgrupp för landskapsregeringen i arbetet med att reformera självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland. Kommittén ska komplettera och fördjupa utredningens frågeställningar från den tidigare åländska kommittén samt förtydliga och vidareutveckla argumentationen för ett nytt självstyrelsesystem.
- Kommittén ska vid behov informera, föra en dialog och på landskapsregeringens uppdrag besvara frågor från Alec Aalto-gruppen.
- När Alec Aalto-gruppens arbete är slutfört, ska kommittén med beaktande av Alec Aalto-gruppens rapport föreslå hur arbetet med reformeringen av självstyrelsesystemet ska fortsätta.

2. Kommitténs arbetsmetoder

Med utgångspunkt i kommitténs mångfacetterade uppdrag har arbetet utförts med olika metoder. Kommitténs arbete kan indelas i följande huvudsakliga uppgifter och åtgärder:

- 1) informations- och lobbyarbete, särskilt i förhållande Alec Aalto-gruppen,
- 2) internationella jämförelser med vissa andra självstyrelsearrangemang,
- 3) utvärdering av Gunnar Jansson-kommitténs förslag och Alec Aalto-gruppens rapport,

¹ Åländsk utredningsserie 2010:2.

² Ålands självstyrelse i utveckling. 4/2013. Justitieministeriet.

- 4) vidareutveckling av tidigare förslag om ett nytt självstyrelsesystem och
- 5) förslag om hur reformeringen av självstyrelsesystemet ska gå vidare.

Med avseende på *punkt 1* kan konstateras att kommitténs ordförande och medlemmar har träffat ett stort antal personer, främst politiker och tjänstemän i riket, i syfte att informera om och föra en dialog kring behovet av att reformera nuvarande självstyrelsesystem.

Kommitténs ordförande och medlemmar har rest ett antal gånger till Helsingfors i detta syfte och ett antal personer eller grupper har även besökt landskapet. Dessa uppdrag fördelades mellan kommitténs medlemmar i huvudsak på basis av vilket riksparti som berördes medan ordförande ansvarade för informationsarbete på ett mera övergripande plan. Dessa informationsinsatser riktade inte enbart in sig på medlemmar och sakkunniga i Alec Aalto-gruppen utan var på ett bredare sätt riktade in på centrala politiker inom rikspartierna. Ett informationsarbete har även förts i samband med ett antal besök till Åland. Bland dessa kan nämnas Finlands delegation i Nordiska rådets besök på Åland den 21 maj 2013.

Ålands landskapsregering arrangerade ett seminarium om ett nytt självstyrelsesystem. Seminariet hölls den 9 april 2013 i lagtingets auditorium och besöktes av ca 100 personer. Tema för seminariet var hur den åländska självstyrelsen ska utvecklas. Vid seminariet hölls anföranden huvudsakligen om Gunnar Jansson-kommitténs förslag och Alec Aalto-gruppens rapport.

Med hänvisning till *punkt 2* kan noteras att kommittén tagit del av information och skrifter om hur andra självstyrande områden har organiserats. Kommittén besökte Köpenhamn och Sydtyrolen mellan den 6 och 9 maj 2013. Avsikten var främst att på plats få ta del av hur de färiska och sydtyroiska autonomierna fungerar i teorin och praktiken. Kommitténs slutsatser från dessa internationella jämförelser presenteras i kapitel 3.1. Från studieresan finns en särskild reserapport (bilaga).

Grunden för kommitténs arbete har varit de förslag som lades fram av Gunnar Jansson-kommittén. Enligt mandatet ska denna kommitté s.a.s. bygga vidare på det arbete som Gunnar Jansson-kommittén presenterade i betänkande av den 29 oktober 2010. Med hänvisning till *punkt 3 och 4* har gjorts en utvärdering och jämförelse av Gunnar Jansson-kommitténs och Alec Aalto-gruppens förslag i kapitel 3.2 och 3.3. Denna ligger sedan till grund för kommitténs slutsatser om vidareutveckling av tidigare förslag om ett nytt självstyrelsesystem i kapitel 3.4.

Under våren 2013 har det blivit klarlagt att det ska tillsättas en gemensam kommitté med representanter både från landskapet och riket. Med hänvisning till *punkt 5* konstateras att denna gemensamma kommitté ska bereda vidare frågan om ett nytt självstyrelsesystem. Kommittén framför sina slutsatser om denna framtida beredning i kapitel 4.

3. Ett nytt självstyrelsesystem

3.1. Gunnar Jansson-kommittén

Med beaktande av att det hör till kommitténs mandat att komplettera och fördjupa Gunnar Jansson-kommitténs frågeställningar samt förtydliga och vidareutveckla argumentationen för ett nytt självstyrelsesystem redogörs i detta kapitel för de huvudsakliga förslagen i Gunnar Jansson-kommitténs betänkande.

Gunnar Jansson-kommitténs uppdrag var att lämna förslag till en reform av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland vilken tar hänsyn till nya behov, den allmänna samhällsutvecklingen, den globaliserade ekonomin, den europeiska integrationen och Finlands nya grundlag. Kommittén skulle särskilt utifrån behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket lämna förslag till en modernare och enklare ordning för genomförande av behörighetsförskjutning mellan parterna i självstyrelsesystemet.

I betänkandet från Gunnar Jansson-kommittén föreslås införandet av ett nytt självstyrelsesystem för Åland utan ändring av landskapets stats- eller folkrättsliga status. Detta övergripande system skulle möjliggöra överföring av behörighet till landskapet inom ramen för ett flexiblare system och inom ett stort antal behörighetsområden. Initiativet till dessa överföringar skulle ligga hos landskapet och överföringarna skulle ske med stöd av landskapslagstiftning efter konsultation mellan landskapets och rikets myndigheter.

Det nuvarande systemet med uttömmande behörighetsförteckningar för lagtinget och för riksdagen föreslås bli ersatta av en behörighetsförteckning. Den skulle ange riksdagens behörighet och innehålla de rättsområden som sammanhänger med den nationella suveräniteten. Resterande rättsområden skulle hänföras till lagtingets behörighet.

Enligt kommittén bör övertagandet till landskapet av lagstiftningen om skatter genomföras på samma sätt som annan lagstiftning. Förfarandena för överföring bör emellertid beakta behovet av samordning med rikets myndigheter och omfattningen av konsekvenserna som överföringarna medför. Behörighetsöverföringar inom området för skatter och avgifter medför ett behov av att ändra andra delar inom landskapets ekonomiska system. Överföringarna kommer i längden att leda till en utfasning av nuvarande avräkningssystem. Kommittén konstaterar att det finns ett behov av att se över förfarandet för ändring av avräkningsgrunden och grunderna för avräkningsbeloppet.

Förutom detta övergripande förslag om reformering av självstyrelsesystemet innehåller betänkandet mera specifika förslag.

Kommittén föreslår att landskapets traktaträttsliga behörighet utvidgas som en följd av internationaliseringen och den europeiska integrationen. Ett annat förslag är att landskapslagar ska kontrolleras på samma sätt som för närvarande dock inom tre månader i stället för nuvarande fyra månader och att republikens president i stadfästelseskedet av rikslagar ska kunna begära utlåtande även av

Ålandsdelegationen vad gäller rikslagarnas överensstämmelse med självstyrelselagen. Det föreslås också att i självstyrelselagen intas en bestämmelse enligt vilken landskapets behörighet inte genom stiftande, ändring eller upphävande av grundlag eller genom avvikelser från grundlag kan inskränkas om inte lagtinget har samtyckt till åtgärden i kvalificerad ordning. Slutligen föreslås att garantin om klagorätt för lagtinget återupprättas enligt Ålandsöverenskommelsen av 1921 avseende garantiernas tillämpning och att riksdagen ger regeringen i uppdrag att förhandla fram ett hållbart och fungerande system.

3.2. Alec Aalto-gruppen

Alec Aalto-gruppens uppdrag var att med tanke på ett beredningsorgan som senare tillsätts kartlägga hur Ålands självstyrelse fungerar och vilka behov det kan finnas att utveckla självstyrelselagen för Åland. Arbetsgruppen skulle särskilt göra preliminära bedömningar av de frågor och förslag som tas upp i den av landskapet tillsatta parlamentariska kommitté som har lagt fram förslag till reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen (Åländsk utredningsserie 2010:2).

Alec Aalto-gruppen konstaterar i sin slutrapport att självstyrelselagen i huvudsak har fungerat väl. I enskilda frågor finns dock uppenbara behov att ändra den. En grundlig revidering behövs så att en modern och mer flexibel lag kan fås till stånd. Det finns flera alternativ och modeller för en reform av självstyrelselagen. Alec Aalto-gruppen anser att man borde överväga att utveckla lagen så att den skulle vara mer allmängiltig beträffande behörighetsfördelningen. Detaljerna kunde regleras med vanlig lag som stiftas med lagtingets bifall.

Alec Aalto-gruppen förenar sig om uppfattningen att man bör eftersträva en smidigare och mer välfungerande politisk dialog mellan landskapsregeringen och statsrådet. För att systemet ska vara stabilt är det dock väsentligt att behörighetsfördelningen och de ekonomiska relationerna är tillräckligt tydligt bestämda i självstyrelselagen. Arbetsgruppen biträder det ofta anförda synsättet att den politiska dialogen i relationerna mellan riket och landskapet bör utökas.

Alec Aalto-gruppen anser således på ett allmänt plan att det finns ett behov av att reformera självstyrelselagen. Alec Aalto-gruppen framför mera detaljerade förslag gällande ett antal av de frågeställningar och sakområden som behandlas i Gunnar Jansson-kommitténs betänkande. Med avseende på behörighetsförteckningarna i självstyrelselagen mellan landskapet och riket konstaterar Alec Aalto-gruppen att modellen med en enda lista (residualprincipen) inte nödvändigtvis är mer smidig och tydlig än modellen med två listor (enumerationsprincipen). Det är t.o.m. möjligt att modellen med en enda lista skulle orsaka flera tolkningsproblem och öka trycket på att fatta självstyrelsepolitiska avgöranden i samband med lagstiftningskontrollen. Alec Aalto-gruppen utgår från att ett system med två listor är tydligare och även förenligt med landskapets intresse.

Med hänvisning till förslag om flexiblare behörighetsöverföringar konstaterar Alec Aalto-gruppen att det bör vara möjligt att på ett smidigare sätt än för närvarande överföra lagstiftningsmakt i båda riktningarna. Ett enklare förfarande skulle vara ägnat att öka smidigheten och den politiska dialogen. Alec Aalto-gruppen anser dock

att ett system enligt vilken lagstiftningsmakt kunde överföras ensidigt med landskapslag skulle ur riksdagens synvinkel innebära att den delvis avstår från egen lagstiftningsmakt. Även om konsultation skulle ske mellan landskapsregeringen och rikets regering före en överföring, kan en ensidig överföring inte enligt Alec Aalto-gruppen uppfattning anses korrekt med hänsyn riksdagens lagstiftningsmakt. En proposition om överföring av behörighet bör alltid föregås av förhandlingar mellan landskapet och riket.

När det gäller överföring av behörighet inom beskattningens område konstaterar Alec Aalto-gruppen att en överföring av beskattningsrätt till landskapet förutsätter att de problem som gäller skattekonkurrens, EU-rätt och internationella relationer kan lösas. En överföring av beskattningsbehörighet ska inte få leda till osund skattekonkurrens. Skattebehörighet kan inte överföras så att riket helt skulle avstå från sina möjligheter att påverka det materiella innehållet i landskapets skattelagstiftning. Både riksdagens och lagtingets medverkan skulle krävas för en avvikande lagstiftning. En överföring av beskattningsrätt skulle innebära att hela avräkningssystemet måste omprövas. Framöver kunde man också undersöka möjligheterna att ändra systemet så, att de skatter som uppbärs på Åland skulle tas in direkt i landskapets budget.

Alec Aalto-gruppen tar upp ett antal frågeställningar i sin slutrapport, även sådana som inte berörs i Gunnar Jansson-kommitténs betänkande. Bland dessa övriga slutsatser kan bland annat nämnas att Alec Aalto-gruppen anser att det inte finns några behov av att ändra självstyrelselagens bestämmelser om förhandlingar om fördrag och när fördrag godkänns och sätts i kraft. Samma slutsats görs i förhållande till självstyrelselagens bestämmelser om beredning av EU-ärenden. Alec Aalto-gruppen anser också att man borde utreda möjligheten att avstå från nuvarande blankettlagstiftningsteknik och skapa en ny lagstiftningsteknik som är mer transparent och korrekt med tanke på medborgarnas rättsskydd.

Alec Aalto-gruppen stöder inte Gunnar Jansson-kommitténs förslag om att återupprätta garantin om klagorätt för lagtinget. Alec Aalto-gruppen konstaterar att Ålands självstyrelse är allmänt erkänd och starkt förankrad i Finlands konstitution. Självstyrelsen med tillhörande internationella utfästelser angående Åland kan effektivt garanteras i den nationella lagstiftningen. De människorättsfördrag som Finland har ratificerat garanterar för sin del bl.a. de språkliga och kulturella rättigheterna och stärker således också det folkrättsliga skydd för de rättigheter som hänför sig till självstyrelsen och som har tillförsäkrats den åländska befolkningen. Att begära nya särskilda garantier skulle passa dåligt ihop med den allmänna internationella utvecklingen. Alec Aalto-gruppen anser också att Ålands självstyrelse har under en lång historisk period utvecklats på ett gynnsamt sätt som har gjort nya internationella garantier överflödiga. Gruppen anser att Ålands självstyrelse bör grunda sig på förtroende mellan landskapet och riket samt på Finlands konstitution så att landskapets självstyrande status inte kan förändras mot landskapets vilja.

3.3. Internationell jämförelse av den åländska självstyrelsen

Kommittén konstaterar inledningsvis att Ålands autonomi har en folkrättslig grund som är förverkligad och kodifierad i finländsk statsrätt. Med utgångspunkt i Nationernas Förbunds beslut 1921 och den anslutna Ålandsöverenskommelsen har

Åland idag uppnått en internationell status som alla stater och internationella organisationer är förpliktade att respektera. Statsrättsligt framstår Ålands unika ställning tydligast i att självstyrelselagen normhierarkiskt är en speciallag (lex specialis) som till delar utgör ett undantag till Finlands grundlag. Det kan också hävdas att autonomins regelverk är en *sui generis*, en rättsordning av sin egen natur med tanke på Ålands särställning i Finland. Ytterligare ett kännetecken på att den åländska jurisdiktionen utgör en i förhållande till den finska rättsordningen exklusivt och parallellt system, där riksdagens och lagtingets lagstiftning är varandra uteslutande, är att självstyrelseorganen ansvarar för EU-rättens uppfyllande.

Statsrådets kansli gav i juni 2005 professor emeritus Bertil Roslin i uppdrag att utreda de ekonomiska systemen i centrala europeiska autonomier. Rapporten från statsrådets kansli (nr 11/2006) gavs i augusti 2006. Rapporten ger en god bild av välutvecklade autonomier i Europa såsom en komparativ studie i förhållande till utvecklingen av Ålands självstyrelse och visar på både mindre och mera utvecklade system och förhållanden till moderstaten. Roslins rapport bör utgöra ett väsentligt faktaunderlag för det fortsatta reformarbetet.

Trots att Åland till följd av bl.a. ovan nämnda särställning utgör ett specialfall i förhållande till andra existerande autonomiarrangemang, ger en analys av övriga autonomilösningar både inspiration och uppslag till hur Finlands ursprungliga löfte om fortsatt dynamik inom Ålands självstyrelsesystem kan befrämjas. Den av kommittén företagna studieresan, liksom Roslins rapport, bekräftar uppfattningen om att det finns utrymme för att utveckla självstyrelsesystemet inkluderande dess ekonomiska dimension.³

I samband med kommitténs studieresa kunde vidare konstateras att de statsrättsliga relationerna mellan Danmark och Färöarna präglas av fortlöpande dialog på alla nivåer.⁴ För att uppnå en möjligast välfungerande vardag har permanenta organ etablerats som möjliggör såväl politiska diskussioner som informationsutbyte på tjänstemannanivå. Kommittén noterar med särskilt intresse att det inom det danska Folketinget finns särskilda utskott för handläggandet av frågor med koppling till Färöarna respektive Grönland.

Med tanke på Sveriges särskilda position rörande Ålands självstyrelse och nationalitetsskydd i enlighet med Ålandsöverenskommelsen kunde kommittén med intresse konstatera att Österrike innehar rollen som "skyddsstat" (kinstate) i förhållande till den tyskspråkiga befolkningen i italienska Sydtyrolen. Det är således inte unikt med en stat som på olika sätt försöker främja tillvaron för ett självstyrt område utanför det egna landets gränser.

3.4. Kommitténs slutsatser

Kommittén föreslår att det fortsatta arbetet med reformeringen av självstyrelsesystemet utgår från tre huvudsakliga principer:

³ Reserapporten finns som en bilaga till denna slutrapport.

⁴ Se bilagan.

- 1) Den åländska självstyrelsen är förankrad i ett internationellt beslut (Nationernas förbunds råd 24.6.1921) där statstillhörigheten avgjordes och där vissa garantier fastställdes. Garantierna gäller främst språket och kulturen i landskapet. Dessa garantier konkretiserades ytterligare i den s.k. Ålandsöverenskommelsen. Därtill utarbetades en särskild konvention om Ålands demilitarisering och neutralisering. Ålands självstyrelsesystem är inte endast ett nationellt intresse.
- 2) Det nya självstyrelsesystemet ska införas som en överenskommelse mellan landskapet och riket. Parterna är jämbördiga i beredningens alla skeden och den nya självstyrelselagen ska godkännas genom överensstämmande beslut av Finlands riksdag och Ålands lagting.
- 3) Förhållandet mellan landskapet och riket inom ramen för det nya självstyrelsesystemet bör i högre grad basera sig på förtroendefulla och utvecklande förhandlingar. Självstyrelsesystemet bör anpassas till denna målsättning, dock inte på bekostnad av rättssäkerheten och en tydlig reglering av behörighetsfördelningen.

Kommittén listar nedan de politikområden där olika utgångspunkter har kunnat konstateras mellan Alec Aalto-gruppen och Gunnar Jansson-kommittén och anger denna kommittés ställningstagande till dessa olikheter.

En eller flera behörighetslistor

Gunnar Jansson-kommittén har föreslagit att endast rikets långsiktiga och bestående behörighet ska listas i självstyrelselagen. Alec Aalto-gruppen utgår från att ett system med två listor är tydligare och även förenligt med landskapets intressen.

Kommittén vidhåller att det nya självstyrelsesystemet ska bygga på att endast den nationella suveränitetens kärnområden ska listas. De behörigheter som självstyrelsen vid varje tillfälle har kan klargöras till exempel genom att en särskild åländsk lag härom uppdateras med varje behörighetsförändring.

Behörighetsöverföringar till Ålands lagting

Gunnar Jansson-kommittén har föreslagit att beslut om överföring av ny eller utökad behörighet till självstyrelsen ska fattas i Ålands lagting. Alec Aalto-gruppen anser att en sådan ordning inte är korrekt med hänsyn till riksdagens lagstiftningsmakt.

Kommittén understryker att det är av central betydelse att besluten om överföringar kan fattas i Ålands lagting efter tillräckliga förhandlingar med rikets regering och efter hörande av den åländska befolkningen i val eller på annat sätt.

Inför antagandet av den nya självstyrelselagen bör riksdagen och lagtinget främst ta ställning till vilka områden som inte överförs till självstyrelsen (rikslistan). Beslutsrätten om överföring av behörigheter inom alla övriga områden ska enligt riksdagens och lagtingets beslut kunna överföras till lagtinget. Därefter bör blott tidpunkt och förfarande för nya överföringar vara föremål för förhandlingar mellan

rikets och landskapets regeringar. Vid vissa behörighetsöverföringar kan former för riksdagens deltagande övervägas.

Skattebehörighet

Gunnar Jansson-kommittén har föreslagit att behörigheten över all statsbeskattning ska kunna överföras till självstyrelsen (*i delar eller helt*) i den omfattning och i den takt lagtinget beslutar. Kommunalbeskattningen är redan en åländsk behörighet. Alec Aalto-gruppen ser det som möjligt att överföra statsbeskattning men anger att riket inte helt kan avstå från sina möjligheter att påverka det materiella innehållet i landskapets skattelagstiftning. Både riksdagens och lagtingets medverkan skulle krävas för en avvikande lagstiftning.

Kommittén finner att det finns olika möjligheter i samband med förhandlingarna om övertagande av ytterligare beskattningsrätt att säkerställa att självstyrelsens skatteregler inte skall utgöra något problem vare sig för Europeiska unionens gemensamma regelverk eller för konkurrensförhållandena inom landet. Inom unionen finns idag och framöver skillnader i skattenivåer och sådana skillnader förekommer också mellan kommunerna inom landet.

Ifråga om vissa skatteformer kan det övervägas att särskilt stadga om maximala avvikelser från fastställda EU-nivåer eller om att hålla sig inom fastställda EU-gafflar.

Kommittén betonar vidare att Åland i samband med EU-inträdet 1995 beviljades ett omfattande undantag från EU:s indirekta beskattning för att befrämja en fortsatt livskraftig ekonomi och transporter. Det är logiskt att rätten att reglera skatteundantagets innehåll tillhör lagtinget.

Internationella fördrag

Nuvarande bestämmelser i kapitel 9 i självstyrelselagen utgår från att landskapsregeringen ska underrättas om förhandlingar angående internationella förpliktelser som faller inom landskapets behörighet eller som annars kan ha särskild betydelse. Landskapsregeringen ska, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i dessa förhandlingar.

Gunnar Jansson-kommittén föreslog att landskapets traktaträttsliga behörighet utvidgas som en följd av internationaliseringen och den europeiska integrationen. Alec Aalto-gruppen anser att gällande lag innehåller ändamålsenliga förfaranden för att beakta Ålands särställning i förhandlingar om fördrag och när fördrag godkänns och sätts i kraft. Enligt den finns det inte något behov att i det avseendet se över bestämmelserna i självstyrelselagens 9 kap.

Denna kommitté anser att nuvarande bestämmelser om internationella förpliktelser bör tydligt garantera en rätt för landskapsregeringen att delta i de förhandlingar som berör landskapet. Detta är rimligt med tanke på landskapets folkrättsliga status och att ikraftsättandet av internationella förpliktelser i landskapet förutsätter lagtingets bifall. Kommittén understryker även behovet av att underrättelse om förhandlingar som berör landskapet sker så tidigt som möjligt.

Kommittén anser också att ett utvidgat internationellt samarbete och överföring av behörighet till en internationell nivå inte får innebära att den åländska självstyrelsen urholkas. Landskapet bör garanteras ett sådant internationellt inflytande och sådan ställning i samband med beredningen av internationella fördrag som förhindrar dylik urholkning.

EU-ärenden

Gunnar Jansson-kommittén konstaterar att EU-medlemskapet innebar att regering och riksdag gavs en betydande roll inom ramen för egen åländsk behörighet till de delar dessa överfördes under unionens behörighet. Detta har Alec Aalto-gruppen inte kommenterat.

Kommittén konstaterar att de förändringar som skett i kapitel 9a i självstyrelselagen sedan 1995 har förbättrat självstyrelsens inflytande på EU-ärendenas behandling inom landet. Däremot har det inte alls uppnåtts sådana resultat att självstyrelsen skulle vara tillräckligt kompenserad i beslutsfattandet inom unionen för de kompetensöverföringar som skett till unionen. Åland har inte heller kompenserats genom att tillförsäkras en demokratisk representation i Europaparlamentet.

Ännu mindre har det uppnåtts tillräckliga resultat i att återställa självstyrelsens makt över den nationella behandlingen av EU-ärenden inom de områden där Åland har behörighet. Rikets regerings och riksdags inflytande inom dessa politikområden är principiellt felaktig och den gemensamma kommittén bör söka hållbara lösningar för att återställa självstyrelsens rättmätiga ställning i denna del av det inomstatliga beslutsfattandet.

Ålands internationella ställning

Allmänt

Kommittén konstaterar att Ålands folkrättsliga ställning har stärkts, särskilt inom den offentliga europeiska rätten. Inträdet i Europeiska unionen, med upprepade bekräftelser av Ålands internationella status, har bidragit till uppkomsten av en egen rättsordning. Ålands status, autonomi, Ålandsöverenskommelsen samt demilitariseringen och neutraliseringen, utgör idag en egen folkrättslig regim som gäller *erga omnes*, dvs. mot alla stater. Detta betyder att alla stater måste respektera Ålands status eftersom det är fråga om ett s.k. permanent arrangemang eller en objektiv regim som skapats av en erkänd internationell organisation.

Särskilt i ljuset av Ålands ställning i förhållande till internationella fördrag som Finland ingår och ett utökat internationellt samarbete inom olika områden är Ålands folkrättsliga ställning av fortsatt avgörande vikt.

Garantin om klagorätt för lagtinget

Gunnar Jansson-kommittén föreslår att garantin om klagorätt för lagtinget återupprättas. Alec Aalto-gruppen motsätter sig förslaget och

motiverar sin synpunkt med att begäran om nya särskilda garantier passar dåligt ihop med den allmänna internationella utvecklingen och att den gynnsamma utvecklingen av Ålands självstyrelse gjort nya internationella garantier överflödiga. Istället betonar Alec Aalto-gruppen vikten av förtroende och att Ålands status inte kan förändras mot landskapets vilja.

Kommittén konstaterar att frågan om internationella garantier från första början varit kopplad till Finlands suveränitet över Åland. Klagorättens slopande skedde även i strid med såväl Finlands som Ålands uppfattning. Eftersom självstyrelsen vilar på ett internationellt arrangemang är det naturligt att man strävar efter att återställa denna del av det folkrättsliga nationalitetsskyddet.

Kommittén vidhåller därför sin uppfattning om att frågan om ett återställande av den internationella klagorätten ska ingå i arbetet med ett nytt självstyrelsesystem. Kommittén motiverar sitt ställningstagande även med de juridiska oklarheter som följer av självstyrelselagens ställning i förhållande till Finlands grundlag och de erfarenheter som uppnåtts till följd av dessa tolkningsproblem. Den språkliga utvecklingen i landet och särskilt inom statsförvaltningens olika delar kan i sig motivera ett återinförande av internationell övervakning och garantisystem.

Uppfyllandet av garantierna för det svenska språket

Självstyrelsen inom Finland kan endast fungera om riket ger den fullständiga service på svenska som självstyrelselagen förutsätter. Alec Aalto-gruppen noterar att behörighetsöverföringar inte kan ske enbart för att den språkliga servicen i riket inte fungerar.

Kommittén framhåller att ett fortsatt bristfälligt uppfyllande av krav på språklig service enligt självstyrelselagens och Ålandsöverenskommelsens bokstav och anda är ett helt tillräckligt motiv för överföring av behörighet till landskapet. Den språkliga servicen är kärnan i den internationella överenskommelsen om landskapets statstillhörighet och förutsätts fungera fullständigt. Om så inte är fallet förfaller hela grunden för autonomin och dess bindning till beslutet om statstillhörighet från juni 1921.

Behörighetsöverföringar kan därför tillgripas om inte Finland uppfyller sina förpliktelser till denna del. Ett sådant undantagsförfarande motiveras av grunderna för autonomin. I annat fall bör frågan om uppfyllandet av garantierna för det svenska språket lyftas upp på ett internationellt plan.

Ekonomiska garantier och extra anslag

Gunnar Jansson-kommittén ansåg att de s.k. säkerhetsklausulerna, dvs. extra anslag och möjligheten till särskilda bidrag skall finnas med i en ny självstyrelselag. Alec Aalto-gruppen har inte kommenterat detta förslag.

Kommittén framhåller att det bör falla under Finlands självklara folkrättsliga förpliktelser att garantera de ekonomiska förhållandena i landskapet och att säkerställa att landskapet för ovanligt stora engångsutgifter kan erhålla extra statlig finansiering. Därtill bör Finland oberoende av det ekonomiska systemets utformning garantera att med bidrag ur statsmedel force majeure-liknande händelser och väsentliga rubbningar i samhällsekonomin kan ersättas på samma sätt som anges i nuvarande självstyrelselag.

Kontrollen av landskapslagstiftning

Gunnar Jansson-kommittén har föreslagit att landskapslagar och rikslagar ska underställas symmetrisk prövning. Alec Aalto-gruppen anser att kontrollen av landskapslagar ska vara oförändrad.

Kommittén framhåller att ett självstyrelsesystem ska basera sig på förtroende mellan parterna. Rikslagar stadsfästs enligt 77 § Finlands grundlag av republikens president. Detta ska ske inom tre månader och presidenten kan begära högsta domstolens eller högsta förvaltningsdomstolens utlåtande.

Landskapslagar underställs enligt 19 § självstyrelselagen för Åland kontroll av först justitieministeriet och Ålandsdelegationen. Därefter kan republikens president efter hörande av högsta domstolen förorda landskapslagen att förfalla helt eller delvis om lagtinget till någon del överskridit landskapets behörighet.

Rimligen bör systemen vara så symmetriska som möjligt så att republikens president efter utlåtande av Ålandsdelegationen och möjlig komplettering av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen också här inom tre månader kan fatta ett "icke veto/veto"-beslut.

4. Formerna för den fortsatta reformeringen av självstyrelsesystemet

Efter att Alec Aalto-gruppen överlämnade sina förslag har det under vårvintern 2013 klarlagts att Finlands regering ska tillsätta en kommitté med representanter för såväl landskapet som riket med uppdrag att utarbeta ett förslag till en ny, modern självstyrelselag.

Enligt utkastet till mandat för den gemensamma kommittén ska kommittén bland annat ha i uppdrag att föreslå ändringar i självstyrelsesystemet och utarbeta förslag till en modern lagstiftning om självstyrelsen. Kommittén ska även föreslå åtgärder för att utveckla den ekonomiska självstyrelsen.

Till ordförande för kommittén föreslås president Tarja Halonen. Till vice ordförande föreslås lagtingsledamoten, riksdagsrådet Gunnar Jansson och direktör Teija Tiilikainen. I övrigt ska kommittén enligt förslaget ha en politisk sammansättning med en representant för varje i riksdagen och lagtinget företrätt parti/företräd gruppering eller en medlem av partiets/grupperingens riksdagsgrupp/lagtingsgrupp.

Kommittén föreslås inom 2014 färdigställa ett delbetänkande med förslag till riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbetet. Ett slutbetänkande i form av en regeringsproposition ska föreligga senast 30.6.2017.

Denna kommitté uttrycker sin tillfredsställelse över både den gemensamma kommitténs föreslagna mandat och tidsplan. Kommittén konstaterar att arbetet med att bereda ett nytt självstyrelsesystem är viktigt för enskilda individer och samhället i sin helhet. Kommitténs förhoppning är att arbetet kan ske med största möjliga öppenhet och att allmänheten ges möjlighet att påverka.

Studieresa 6-9.5.2013 till Köpenhamn och Bolzano

1. Bakgrund

Ålands landskapsregering tillsatte den 24 maj 2012 en parlamentarisk kommitté för fortsatt arbete med ett nytt självstyrelsesystem. Kommittén ska bland annat fungera som referensgrupp för landskapsregeringen i arbetet med att reformera självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland.

Enligt mandatet för kommittén har den rätt att vid behov företa studiebesök (ÅLR 2012/5052, 81 K10, 24.5.2012). Kommittén beslöt vid möte den 17 december 2012 företa en studieresa till Köpenhamn och Bolzano. Detta för att närmare studera de danska autonomierna Färöarna och Grönland samt autonomin i Sydtyrolen, Italien.

I den åländska gruppen ingick följande personer.

Vice talman Roger Jansson (m), ordförande
Lagtingsledamot Harry Jansson (c), vice ordförande
Talman Britt Lundberg (c)
Vice talman Viveka Eriksson (lib)
Lagtingsledamot Gunnar Jansson (lib)
Lagtingsledamot Barbro Sundback (s)
Lagtingsledamot Sara Kemetter (s)
Lagtingsledamot Danne Sundman (ob)
T.f. avdelningschef Sören Silverström, sekreterare
Avdelningsjurist Ida Hellgren

Studieresan företogs så att gruppen befann sig i Köpenhamn, Danmark, 6.5.2013. Gruppen fortsatte till Bolzano, Italien, för att stanna där 7-8.5.2013. Studieresan avslutades vid återkomst till Mariehamn 9.5.2013.

2. Studiebesöket i Köpenhamn

Gruppen besökte först Färöarnas representation i Köpenhamn. I samma byggnad, *Nordatlantens Brygge*, finns även bland annat Grönlands representation och Islands ambassad. Vid Färöarnas representation finns för tillfället fyra stycken anställda. Grönlands representation har flera anställda, även i andra byggnader i Köpenhamn.

Chefen för representationen, **Sigmundur Ísfeld**, höll ett föredrag om Färöarnas historia och författningsmässiga ställning. Ísfeld har tidigare även fungerat som chef för Färöarnas representation i London.

Ca 900	Alting - "Fristat".
Ca 1000-1170	Under Norges Konges herredømme.
1380	Norges union med Danmark
1450	Dubbelmonarki Norge - Danmark. Färöarnas betraktas som ett land men under den norska kronan.
1665	Kongeloven: Färingarnas troskapsed.
1814	Kieltraktaten. Under den danska kronans suveränitet.
1849	Danmarks rikets grundlag. Ikraftsättning för Färöarna 1850.
1948	Självstyrelselagen. ¹ Förhandlingar i Danmark ca två år. Två olika sätt att se på självstyrelselagens legala grund.
1953	Danmarks grundlag: "gælder for alle dele af Danmarks Rige."
1973	Danmark in i EG. Färöarna utanför.
2005	Overtagelsesloven. ² En fortsättning på hjemmestyrelsen.
2005	Loven om traktatingåelse. ³
1999-?	Förslag till en färisk författning.

Det framgick att *overtagelsesloven* är en överenskommelse mellan landsstyret och danska regeringen. Motiveringarna till lagen var inte en del av förhandlingarna. De motiveringar som antagits skiljer sig delvis på Färöarna och i Köpenhamn. Efter ikraftträdandet av overtagelsesloven har bland annat kyrkofrågorna övertagits av Färöarna. I samband med beredningen av overtagelsesloven skrevs en vitbok. I vitboken gjordes en jämförelse av olika autonoma områdens status. I samband med antagandet av overtagelsesloven ansågs systemet vara det mest långtgående utan att det skapas en självständig stat.

Ledamot i Folketinget, **Edmund Joensen**, höll en presentation. Joensen hör till sambandspartiet och han har tidigare varit lagman, regeringschef, på Färöarna. I Folketinget sitter 179 medlemmar och två av dessa väljs från Färöarna. Joensen har en permanent plats i Folketingets utrikesutskott och utskottet för färiska frågor. Det framkom att även om Joensen inte är permanent medlem i Folketingets Europautskott kan han "hoppa in" i utskottet. Hans parti har ett antal platser i de olika utskotten och partiet bestämmer hur dessa platser används.

Efter lunch höll chefkonsulent **Annika Smith**, Danmarks utrikesministerium ett kort föredrag om utrikesministeriets behandling av färiska frågor och chefkonsulentens roll. Smith har nyligen utnämnts till chefkonsulent. Enligt artikel 8 i den färiska självstyrelselagen ska, om den färiska regeringen så begär, en expert på färiska frågor utnämnas vid utrikesministeriet. Den danska staten ska stå för kostnaderna.

¹ Lov nr. 137 af 23. Marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre.

² Lov nr. 578 af 24. Juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder.

³ Lov nr. 579 af 24. Juni 2005 om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.

Smith är i daglig kontakt med de färiska myndigheterna. Chefkonsulentens roll är att samordna de färiska frågorna mellan olika ministerier och de färiska myndigheterna. Särskilt handlar det om handelspolitiska frågor som är frågor som övertagits av Färöarna. Alla länder är inte medvetna om detta och därför måste utrikesministeriet hjälpa till även i dessa frågor. Smith berättade även om förfarandet vid förhandlingar om och antagandet av fördrag.

Därefter berättade biträdande chef vid Grönlands representation **Adam Worm** om den grönländska självstyrelsen. Sedan år 1979 har Grönland haft självstyrelse. Liksom Färöarna är Grönland också representerat med två platser i det danska parlamentet. Grönland utgick ur Europeiska gemenskapen år 1985 och är inte en del av Europeiska Unionen. År 2009 trädde en ny självstyrelselag i kraft. I allmänhet kan sägas att det finns många likheter mellan Färöarna och Grönland gällande hur befogenheter kan överföras till det självstyrande området. Grönland ska vara med vid förhandlingar om internationella avtal som rör Grönland. Grönland kan själv ingå avtal på de områden som övertagits. Samma arrangemang som på Färöarna.

Efter besöket gick gruppen till statsministerns kansli. Vid statsministerns kansli finns ett Nordatlantsekretariat. Till Nordatlantsekretariatets ansvar hör att samordna de färiska och grönländska frågorna inom den danska regeringen. Vid statsministerns kansli träffade den åländska gruppen sekretariatschef **Anne Dannerfjord** samt specialkonsulent **Soren Langelund Klit** och specialkonsulent **Joakim Sondergaard Hansen**.

I samband med presentationerna framkom att det var en politisk önskan att gå så långt som grundlagen tillåter vid förhandlingarna om övertagelselagen 2005. Förhandlingarna om suveränitet hade strandat före detta. Det framkom även att den danska regeringen eftersträvar politiska lösningar med de självstyrande områdena. I självstyrelselagarna finns det stadgat om tvistlösningsorgan där det ingår medlemmar från hojesteret och representanter från den danska regeringen och det självstyrande området. Detta organ har aldrig sammanträtt.

Dannerfjord redogjorde för kontakterna i vardagen mellan den danska regeringen och de självstyrande områdena. Vid utrikesministeriet finns följande funktioner/tjänster:

- Färökonsulent/Grönlandskonsulent/Arktisk ambassadör
- Ett permanent ämbetsmannautskott mellan utrikesministeriet och lagmannens kontor/landsstyreformandens departement

Vid statsministeriet finns följande funktioner/tjänster:

- Nordatlantsekretariat – sköter frågor rörande Färöarna och Grönland.
- Statsministeriet sköter övergripande frågor i förhållande till självstyrelseområdena.
- Permanenta utskott mellan statsministeriet och lagmannens kontor/landsstyreformandens departement.
- Årliga riksmöten mellan statsministern, lagmannen och landsstyreformanden.

- Rigsombudsmanden lyder under statsministeriet. Fungerar som ambassader.

Det framkom att all dansk lagstiftning går till autonomierna för utlå- tande. Statsministeriet deltar alltid då Färöarna övertar nya behörig- hetsområden. Vid övertagande inom vissa områden fastställer de fär- riska myndigheterna tidpunkten för övertagandet. Tanken är att de danska och färiska myndigheterna ska komma överens om de prak- tiska angelägenheterna för övertagandet före denna tidpunkt.

3. Studiebesöket i Bolzano

Trentino-Alto Adige/Sydtyrolen är en särskild region i Italien. Reg- ionen är en av fem autonoma regioner med mera långgående befo- genheter (de övriga är Sardinien, Sicilien, Aosta och Friuli-Venezia Giulia). Regionen Trentino-Alto Adige/Sydtyrolen består av två pro- vinser, Trentino och Sydtyrolen. Både regionen och provinserna har parlament respektive regeringar. Regionen är speciell, i jämförelse med de andra autonoma regionerna, eftersom den regionala nivån numera inte har nämnvärda befogenheter utan de flesta autonoma befogenheter utövas av de två autonoma provinserna. Provinsen Sydtyrolen har ca 0,5 miljoner invånare. Huvudstaden heter *Bolzano* (tyska: *Bozen*; Ladin: *Balsan* eller *Bulsan*). Provinsen är indelad i åt- ta distrikt (*Bezirksgemeinschaften*) och 116 kommuner.

Den historiska och demografiska bakgrunden är avsevärt mera komplex i Sydtyrolen än i Danmark. Det pratas tre språk i Sydtyro- len: italienska, tyska och ladin. År 2011 pratade 69 % tyska, 26 % italienska och 5 % ladin. Tyska och italienska är de officiella språken och i vissa kommuner är även ladin ett officiellt språk. Det finns ett system för etnisk proportionalitet (*ethnischer Proporz*) vilket bland annat innebär en kvotering av tjänster vid offentliga myndigheter. Kvoteringen baserar sig på till vilken språkgrupp invånarna har an- gett sig höra vid återkommande folkräkningar.

Studiebesöket i Bolzano inleddes med en gemensam lunch med **Rosa Zelger Thaler** (*Präsidentin des Regionalrats*). Hon fungerar som talman i det regionala parlamentet. Därefter gick den åländska gruppen till den regionala regeringens lokaliteter. Gruppen träffade där **Martha Stocker** som är medlem i den regionala regeringen. Vid mötet framkom att italienska skatter uppbärs i Sydtyrolen men att provinsen/regionen är berättigad till 90 % av de uppbärda skatterna (även moms). I Sydtyrolen vill man att systemet ändras så att de skatter som slutligen ska tillfalla provinsen/regionen inte går via Rom utan att de stannar kvar. Bakgrunden till detta krav är att den italienska regeringen inte har kunnat betala det som provin- sen/regionen är berättigad till.

Annat som kom fram var att den italienska staten sköter bland annat om domstolarna och om skatteförvaltningen, polisen och försvaret. En aktuell fråga är de lokala ortnamnen. I dagens läge är de itali- enskspråkiga ortnamnen officiella. Dessa har vanligtvis införts under fascisttiden då italienska var det enda officiella språket. Nyligen har antagits en regional lag men lagen ogiltigförklarades av den itali- enska statsförfattningsdomstolen. Sydtyrolen har inte en egen do- män på internet.

Det framkom även att Österrike kan föra ärenden till Internationella domstolen om Italien inte respekterar *De Gasperi-Gruber*-avtalet. Enbart Österrike, inte Sydtyrolen, kan föra det till domstolen. Vid samtal med Stocker framkom att de sydtyroiska partierna har kontakter till österrikiska partier och att Österrike i viss mån ses som en *Schutzmacht* eller skyddsstat. Men det framhölls att de österrikiska kontakterna enbart kan användas för allvarliga problem. Det finns även en viss kontakt till Österrikes generalkonsul i Milano.

Efter mötet med Stocker gick gruppen till **EURAC** (European Academy of Bozen/Bolzano). EURAC är ett oberoende forskningsinstitut som forskar i ett antal områden. Vid EURAC finns ett institut för minoritetsrättigheter (Institute for Minority Rights). Institutets koordinator **Günther Rautz** och några anställda höll en presentation om autonomi i Sydtyrolen.

Presentationen inleddes med en historisk överblick. Regionen överläts till Italien efter första världskriget (fördraget i St. Germain). Efter detta inleddes en fascistisk påtryckning. Italienska var det enda officiella språket. Under andra världskriget pressades de tyskspråkiga att antingen flytta eller gå med på total assimilation. Efter andra världskriget skapades en internationell lösning för Sydtyrolen (de Gasperi-Gruber-avtalet). Österrike kom att fungera som *kin-state*. Språkgrupperna i Sydtyrolen skulle behandlas jämlikt. Både regionen och provinserna har sedan 1948 autonomi och sina egna institutioner. Autonomiarrangemanget fungerade inte väl efter kriget. De olika problemen ledde till en ny internationell behandling och en s.k. paketylösning år 1969. År 1972 antogs en ny självstyrelselag. År 1992 kom Österrike och Italien överens om att konflikten var över. Självstyrelsesystemet reviderades 1972 och 2001.

Det framkom att självstyrelselagen har konstitutionell status. Behörighetsfördelningen är komplex och det finns primära, sekundära och delegerade behörigheter. Både regionen/provinsen och den italienska staten för antagna lagar till den italienska statsförfattningsdomstolen, ca 10 ggr per år. Vid mötet presenterades även hur systemet för etnisk proportionalitet fungerar.

Följande dag besökte den åländska gruppen **provinsen Sydtyrolens parlament** (*Südtiroler Landtag*). Parlamentet fungerar även växelvis som regionens parlament (*Regionalrat der Autonomen Provinzen Bozen und Trient*). Den åländska gruppen togs emot av parlamentets talman **Maurizio Vezzali** (*Landtagspräsident*). Därefter förde Präsidialsekretären Veronika Stirner Brantsch ordet. I den diskussion som följde deltog även Roland Tinkhauser, Andreas Pöder, Walter Baumgartner, Sven Knoll, Pius Leitner och Alessandro Urzì. Dessa representerade olika lokala partier. De sydtyroiska politikerna ville inledningsvis veta en del om Åland och den åländska självstyrelsen.

Det framkom att de ledamöter som valts in till provinsens parlament samtidigt fungerar som representanter i regionens parlament. Ledamöterna sitter därför i båda parlamenten (ca 5700 euro/månad). I praktiken finns enbart en liten del av kompetenserna kvar hos regionens parlament, allt annat sköts av provinsen. Det hålls ett möte i det regionala parlamentet ungefär en gång per månad. Platsen för parlamentet växlar mellan Bolzano och Trentino.

Provinsens parlament möts ungefär en vecka per månad. I provinsens parlament finns för tillfället tolv olika partier, fördelade på 35 platser. Vid diskussionen framkom att åsikter varierar mycket mellan partierna, t.ex. förespråkar vissa partier självständighet för Sydtyrolen.

Efter besöket i parlamentet gick den åländska gruppen till lokaliteter för **provinsens regering** (*Landesregierung*). Provinsens regering leds av en president (*Landeshauptmann*). Denna person fungerar även som regeringschef. Vid provinsens regering träffade den åländska gruppen inledningsvis **Thomas Mathà** som är chef för regeringens EU-enhet. Han fungerar även som chef för upphandlingar. Ca 30 personer sköter om upphandlingar för ca en miljard euro.

Det framkom att det för tillfället inte finns något ärende i EU-domstolen som gäller Sydtyrolen. Sydtyrolen har en rätt att delta i behandlingen i EU-domstolen men kan inte ta över hela ärendet utan att staten är representerad. Det finns en statlig lag om fördelningen av vite och standardbelopp som EU-domstolen kan ålägga Italien att betala med anledning av att Sydtyrolen har brutit mot EU-rätt. Det finns även ett särskilt system för implementering av EU-rätt i Sydtyrolen. Staten kan överta befogenheter för implementering av EU-rätt om provinsen inte implementerar korrekt inom en varningsperiod på sex månader.

Vid diskussionen framkom att det finns en nationell lag från 2009 som reglerar fördelningen av platser i Europaparlamentet. Italien har 72 MEPs. För tillfället finns en MEP från Sydtyrolen. Enligt lagstiftningen ska regionen få en MEP invald om en gräns på 50 000 röster överskrids. Provinsens regering har tjänstemän vid Italiens representation i Bryssel men provinsen har även en egen byrå i Bryssel.

Mathà ansåg att många ärenden förs till den konstitutionella domstolen men domstolen tolkar ofta lagstiftningen till statens fördel. Provinsens regering har möjlighet att delta i den nationella koordineringen av EU-ärenden inför ministerrådet men regeringen är inte så aktiv som den kunde vara. Regionala ministrar kan inte tala för Italien i ministerrådet. Enligt Mathà är platsen i Europaparlamentet den viktigaste kanalen för att påverka inom EU.

Därefter hölls ett möte med **Klaus Luther** från presidentens kansli. Luther konstaterade att det hålls många val i provinsen. I praktiken hålls val varje år. Nationella, provinsiella och kommunala val. Över åttio procent röstar. Kommunerna får ca 14 procent av provinsens budget. Kommunerna sköter miljön och skolorna. En stor del av pengarna går till administrationen. Det framkom att det finns en kvot för kvinnor vid fastställande av listorna för valet, dock inte för vem som blir invald. Luther konstaterade att det för tillfället ligger ett ärende i statsförfattningsdomstolen som gäller pengar som den italienska staten borde ge till regionen/provinsen. Även Luther ansåg att domstolen vanligtvis tolkar till statens fördel.

Sören Silverström
Sekreterare för kommittén